

CHIAPPA firearms

”Upp och ner”-revolvern

Den italienska revolvern Rhino kan anses vara både en smula bisarr och revolutionerande.

Revolvern fulländades för hundra år sedan och man kunde tro att utvecklingen av vapentypen bar avstannat.

Men i skymundan har det experimenterats för att förbättra vissa ergonomiska egenskaper. Den egenodmlika italienska revolvern Rhino är ett resultat av dessa experiment.

Utmärkande för Rhinos konstruktion är att patronen avfyras från nedersta kammaren i trumman. Det unika konceptet har en lång och invecklad historia bakom sig. Vapnet tillverkas numera av Armi Chiappa, men det är inte första gången man försökt förverkliga idén. Om den senaste satsningen lyckas blir det en värdig tribut till revolverns bortgångne konstruktör Emilio Ghisoni.

Allt började vid slutet av 1970-talet när Ghisoni konstruerade en revolver med ovanligt utseende. Hans målsättning var att skapa ett vapen idealiskt för tävlingar i snabbsskytte där kort tid mellan skotten är av avgörande betydelse. Ghisoni ville åstad-

komma detta genom en reduktion av piplyftet som orsakas av rekylen och på det viset bidra till snabbare måluppfångning.

Motverkar piplyft

Ett sätt att uppnå detta var att minska avståndet mellan förlängningen av pipans kärnlinje och skyttens arm samt minska vinkeln mellan de två linjerna. Detta förhållande är alltid mer gynnsamt hos semiautomatiska pistoler än hos konventionella revolverar.

Sättet på vilket utpräglade finkalibriga tävlingspistoler är uppbyggda illustrerar tydligt den principen. Hos revolverar ökas det avståndet på grund av trummans höjd över avtryckaren. Ju grövre kaliber - desto större blir gapet.

Ghisonis lösning för reduktion av det uppåtverkande vridmomentet var att

placera trumman framför avtryckaren. Hävarmseffekten blev på en gång lik den hos semiautomatiska pistoler. Den konfigurationen gjorde dock vapnet långt och för att uppnå en någorlunda vettig jämvikt måste pipan vara kort, inte längre än 3 tum. Men i jämförelse med motsvarande trubbnosrevolver var åtminstone siktlinjen anseelig tack vare den utdragna stommen.

För laddning fälldes trumman åt vänster och neråt. Tangenten för låsning av trumman var inbyggd i oket, på ett sätt som påminner om Dan Wessons revolverar. Hanen var helt omsluten av stommen och placerad inuti greppet. Avfyrning skedde genom hanens nedslag mot ett långt slagstift som passerade över avtryckaren. Hanen kunde spännas an och av med hjälp av en hävarm på vänstra sidan om stommen.

Mateba MRT8 var Ghisonis första revolver där han prövade sitt koncept för minskning av piplyft.

På sin tid var MRT-modellen den enda grovkalibriga revolvern med 8 skotts kapacitet.

Ghisonis revolver tillverkades i begränsat antal av hans företag MA-TE-BA (Machine Termo Balistiche). Modellen (som introducerades 1983) hette därför Mateba. Vapnet var tillverkat helt i stål. Versionen för .38 Special/.357 Magnum (MRT8) hade en trumma med 8 kammare. Mateba tillverkades också i kalibrarna .32 S&W och .22LR. De hade båda 12-skotts trumma.

Egendomligt utseende

Mateba väckte uppmärksamhet, men lyckades aldrig nå någon kommersiell framgång. Ghisonis idé var sund, värre var det dock med själva genomförandet. Vapnet hade begränsad användning även för sportsskytte. Det var för framtungt och pipan var för kort. Inte heller var Mateba särskilt lämplig för självförsvar eller som tjänstevapen. En trumma med plats för 8 patroner var på den tiden en oerhört stor kapacitet, men förvärrade vapnets dåliga balans än mer. Till råga på allt såg Mateba minst sagt egendomlig ut och skyttar brukar ju vara rätt så konservativa när det gäller vapnets utseende.

I slutet av 1980-talet introducerades double action revolvern Mateba 2006M. Siffran 6 i beteckningen syftar på sexskotts-trumman. Det var just i den konstruktionen som Ghisoni för första gång använde konceptet med avfyrning från nedersta kammaren. Den lösningen var helt i linje med idén gällande MRT-modellen - att förlängning av pipans kärnlinje ligger i samma plan som greppet. Men hos 2006-modellen var genomförandet betydligt närmare fulländning.

Med Mateba 2006M introducerades konceptet med avfyrning från nedersta kammaren.

Till andra ovanligheter hörde att trumkets axel befann sig över pipan och trumman fälldes ut åt vänster och uppåt.

Mateba 2006M hade en rad finesser. Likt Dan Wessons revolver kunde ägaren själv installera pipor i olika längder. Bortsett från sin annorlunda placering av pipan påminde Mateba 2006M i sitt utseende om vilken annan konventionell revolver som helst. På så sätt kan den modellen anses vara föregångaren till Rhino.

Semiautomatisk revolver

Jag läste om Matebas modell MTR i en av mina referensböcker där man inte angav vapnets ursprungsland. Namnet lät japanskt och det var överraskande att upptäcka att Mateba tillverkas i Italien när jag besökte firmans monter på IWA-Mässan 1997. Men den här gången visade man en semiautomatisk revolver "6 Unica" i kaliber .357 Magnum, uppbyggd enligt samma koncept gällande placeringen av pipan som hos Mateba 2006M.

Dess funktionsprincip var lik Webley-Fosberys revolver från tiden före

Mateba 6 Unica tillverkades i en rad grova kalibrar och blev uppskattad som jaktrevolver av alla som hade chansen att prova den.

Den semiautomatiska revolvern Mateba 6 Unica fungerade enligt samma princip som den historiska Webley-Fosbery.

första världskriget. Det första skottet kunde avfyras antingen i double-action eller - om skytten spände hanen manuellt - i single-action.

Efter skottet rekylerade pipan förenad med stommen och trumman. Denna rörelse komprimerade retur fjädern och spände hanen. Samtidigt tvingades trumman rotera 1/6 varv medurs för att förbereda patronen i nästa kammare för avfyrning. Omladdningscykeln blev fullföljd när de rörliga delarna återgått till ursprungsläget med hjälp av retur fjädern.

I den nya Mateba fälldes trumman ut på det sedvanliga sättet vänster och nedåt, men stommen var öppen uppåt. Enligt vissa källor hade de tidiga exemplaren samma upphängning av trumman som 2006M-modellen. Det skulle dock förhindra montering av optiska eller elektroniska sikten i jaktversioner. Kaliberrepertoaren var bred och omfattade även sådana kraftiga patroner som .454 Casull. Det tillverkades även en karbinversion med 18 tums pipa.

"6 Unica" lanserades som framtidens handvapen genom dess förening av goda egenskaper hos revolverar och pistoler. Med bibehållen driftsäkerhet, som karakteriserar en revolver, kunde man med Mateba skjuta lika snabbt och träffsäkert som med en single-action pistol. Men i själva verket var det en påhittig lösning för ett icke existerande problem.

Vidareutveckling

Båda Mateba-versionerna hade sin lilla grupp entusiastiska användare som fram-

hävde vapnens precision, fina avtryck och tillverkningskvalitet. Enligt deras utsagor fungerade konceptet med avfyrning från nedersta kammare utmärkt. Trots detta hade Mateba försvunnit i glömska om inte Armi Chiappa hade återupptagit idén och förfinat konstruktionen efter Ghisonis förtidiga bortgång.

I sin strävan att förenkla designen har tillverkaren avskaffat möjligheten till pipbyte. När Rhino visades för första gången för ett år sedan var den bara tillgänglig i en trubbnosvariant med 2 tums pipa. Numera erbjuds revolvern även med 4, 5, eller 6 tums pipor. Än så länge tillverkas Rhino bara i .38 Special/.357 Magnum.

Den låga placeringen av pipan är förstas ett radikalt avsteg från den gällande konventionen, men i övrigt är vapnet byggt på ett modernt sätt. Helt enligt senaste mode är pipan bara ett räfflat stålrör (9 räfflor med 1x476 stigning) omsluten av ett hölje som tillsammans med resten av stommen och greppets ram bildar en och samma enhet. Hela den delen är gjord av en lättmetallgering.

Trumman och oket är gjorda av stål, likaså rekylskölden bakom trumman. Den delen fungerar som stommens förstärkning. Tillverkaren hävdar att en så utbredd användning av lättmetall är möjlig tack vare att systemet utsätts för mindre rekylpåfrestningar på grund av den lågt monterade pipan.

Höljet som omsluter pipan bildar också en hög spång som i varianter med längre pipor är ihållig. Kornsockeln är en integrerad del av spången och har långsgående laxspår för montering av utbytbara kornblad. Alla versioner med pipor längre än två tum är utrustade med sido- och höjdjusterbart sikte.

Exemplaret som vi lånade för provskjutning från Scandinavian Arms AB hade ett rött fiberoptiskt korn och sikte med två blågrönfärgade inlägg. Sikten av detta slag

Kornbladet kan bytas ut. Vårt exemplar hade ett fiberoptiskt korn (överst) och justerbart sikte med fiberoptiska inlägg (nedan). Det som ser ut som en hane är i själva verket en spänntangent. Bredvid syns spaken som öppnar trumman.

Den sexkantiga trumman med plats för sex patroner fälls ut på traditionellt sätt.

har mindre användning i vapen använda för sportskytte. Det var dock det enda siktet bland flertalet som jag provat som verkligen syntes bra i dåligt belysta skjutbås.

Ovanliga lösningar

Vårt exemplar hade 6 tums pipa. I den längden har spången en rad av urfrästa spår för montering av optiska eller elektroniska riktmedel som följer Weaverstandard. Liknande spår för montering av lasersikten eller lampor finns under pipan.

Urverket kan nås genom att man avlägsnar en sidoplatå på vänstra sidan av stommen. Det som ser ut som hanen på sin vanliga plats är i själva verket en tangent för an- och avspänning av mekanismen. Själva hanen är gömd djupt i stommen.

Det första som jag reagerade på var att det inte fanns något synligt sätt att kontrollera vapnets tillstånd. När hanen är spänd återgår spänntangenten till sitt ursprungliga läge. Det enda man kunde göra var att känna på spänntangenten. Om den kunde röra sig fritt visste man att hanen var anspänd.

Detta har åtgärdats hos exemplar av senare tillverkning. Vapnen som visades på senaste IWA-mässan hade ett rödfärgat stift som stack ut ur stommen genom en öppning strax bakom siktet och signalerade att mekanismen var anspänd.

Separat spänntangent är en ny lösning hos Rhino. Hos den tidigare Mateba spändes hanen direkt. Hanen satt ganska lågt och med den utformningen av greppet kunde man inte till fullo dra nytta av den låga placeringen av pipan. Den nya lösningen är betydligt bättre eftersom den tillåter ett högre grepp.

Trumman fälls ut på ett konventionellt sätt åt vänster. Spaken som manövrerar öppningen är placerad något annorlunda, bredvid spänntangenten. Trumman är inte rund utan sexkantig. På det viset minskas vikten eftersom gods kan tas bort från ställen där det inte behövs och vapnet får ett mindre skrymmande format.

Låsarmen för trumman är placerad centralt. Trumman var tajt inpassad i stom-

men och kanske just därför gick öppning och stängning lite trögt men gapet mellan trumma och pipa var å andra sidan näst intill osynligt.

Håller vad den lovar

Rhino levereras inpackad i en väska av hårdplast, med rengöringssats och instruktionsbok på engelska. När jag plockade upp vapnet för provskjutning väckte den förstärkt nog uppmärksamhet bland mina klubbkamrater. Ingen hade sett något liknande förr och väldigt få kände till Mateba-storyn överhuvudtaget.

Trots dåligt vinterväder genomfördes den första provskjutningssessionen utomhus för att undersöka hur det känns att skjuta med .357 Magnum i Rhino. Som referensvapen hade jag min Colt King Cobra

Det fanns ingen möjlighet att mäta det, men minskningen av piplyft var påtaglig i jämförelse med en konventionell revolver i samma kaliber och med samma piplängd.

Vissa som provade Rhino i mitt sällskap tyckte inte om den breda avtryckaren.

Man måste tala om vilken greppstorlek man vill ha. Greppet som kom med vårt exemplar var alldeles för kort och för smalt.

med pipa i samma längd. Till förfogande hade jag ammunition som leverantören skickade med vapnet - 10,2 grams JSP tillverkad av PMC. Senare provsköts vapnen inomhus med .38 Special Magtech patroner med LRN kula i samma vikt.

Fördelen med Rhino-konceptet uppenbarade sig direkt. När jag höll min egen revolver i enhandsfattning befann sig handleden ungefär 5 cm under pipans kärnlinje. Samma mått med Rhino var bara 2 cm. Vinkeln mellan armen och pipans kärnlinje var dessutom betydligt mindre - runt hälften i jämförelse med King Cobra. Översatt till armens kärnlinje blir detta förhållande 7,5 respektive 4 cm.

Eftersom hävarmseffekten är proportionell till hävarmens längd kan vi i runda slängar anta att den skillnaden bör ge en nästan femtioprocentig reducering av piplyftet vid skytte med samma ammunitionssort.

Till det tillkommer att ju mindre vinkeln är mellan armen och pipans kärnlinje, desto lättare är det att hantera rekylen. Rekylen med .357 Magnum är inte särskilt skräckinjagande i en sex tums revolver, men kan vara vidrig när man skjuter med en trubbnos.

Stor praktisk skillnad

Oavsett fysiska beräkningar visade sig den praktiska skillnaden i måluppfångning vara

ganska påtaglig. För att uppskatta det bättre monterade jag senare ett rödpunktsikte på Rhino eftersom min King Cobra redan var utrustad med en Aimpoint. Vid skytte med .357 Magnum rörde sig rödpunkten aldrig utanför det svarta på precisionstavlan efter skottet. Med .38 Special satt den som klistrad i mitten.

Det kunde varit ännu bättre om vapnet hade haft ett bättre grepp. Vi hade oturen att få revolvern utrustad med det minsta greppet i urvalet. Det såg egendomligt ut och var absolut för litet för mina händer.

Under senare besök i Chiappas monter på IWA visade sig att man kan välja mellan grepp i tre storlekar. Jag provade det största som passade perfekt.

Rhino visade sig vara en träffsäker revolver. Min bästa femskottsserie (.38 Special) hade en spridning på 1 tum. Vapnet är utan tvekan kapabelt att skjuta fullpoängare om skytten håller måttet. Vid ett senare tillfälle sköt jag snabbt två sexskotts serier mot samma tavla utan att markera och tappade inget skott utanför nian. På min inomhus-skjutbana är skytte med magnumammunition inte tillåtet så jag hade ingen möjlighet att testa precisionen med .357 Magnum.

Bred avtryckare

Avtryckaren hos Rhino är ganska bred, runt 1,5 cm. Min kollega Mikael Bergqvist skulle föredra en smalare avtryckare. Själv hade jag inga synpunkter på det, inte heller de klubbkamrater som provsköt vapnet. Alla var överens om att single-action avtrycket var perfekt inställt, rent och fint. Jag uppskattade avtrycksvikten till 1,3 kg.

Double-action avtrycket kräver vis invänjning, åtminstone från min sida. Jag föredrar den sortens double-action avtryck som är karaktäristiskt för Rugers revolverar. Alltså att man uppfattar steget när trumman läses i läge för avfyrning strax innan brytpunkten är nådd. Detta tillåter en sista korrigerig av siktpunkten före hanens nedslag. Double-action avtrycket hos Rhino påminner mer om det hos min Colt, dock upplevde jag det som något tyngre. Motståndet var jämnt under hela cykeln och avfyrningen kom överraskande.

Chappia lanserar modellen med sex tums pipa som en revolver för sportskytte. För den rollen är den värd att rekommendera,

Rhino grupperade träffarna väldigt tätt.

särskilt för de tävlingsgrenar där man måste skjuta snabbt. Eftersom jag ibland jagar med revolver var jag också förtjust i möjligheten till enkel montering av alternativa riktmedel och att hanen kunde spännas tyst.

ROMAN KNOLL

Författaren är pistolskytte och vapenskrubent. Han är Hand&LuftvapenGuidens huvudskrubent och faktaredaktör.